

Jonathan Safran Foer

Escriptor

Amb 'Sóc aquí', en què la desintegració d'un matrimoni i un cataclisme a Israel conflueixen per parlar de crisis familiars i espirituals, Safran Foer torna a la novel·la després d'una dècada de silenci

“Madurar vol dir apreciar les petites coses”

a
llegim

46-47

● Entrevistem el novel·lista suís Peter Stamm ● L'Avenç reivindica Joseph Roth amb 'El pes fals'

48-49

● Arriben les memòries de Henry Marsh en català ● 'Balada per a Metka Krasovec', un gran llibre de Tomaz Salamun

◆◆◆◆ Antonio Lozano / Nova York

SÓC AQUÍ
JONATHAN SAFRAN
FOER
AMSTERDAM /
SEIX BARRAL
TRADUCCIÓ
D'ALEXANDRE
GOMBAU ARNAU
632 PÀG. / 23,90 €

S'ha dit que ha estat tot aquest temps sense publicar cap novel·la perquè va patir una mena de crisi. És com si hagués perdut la fe en la seva feina.

Només va passar que no em sentia atret per res. El més complicat d'una novel·la no és aconseguir bones frases o crear personatges atractius o trobar una estructura interessant: tot això és a l'abast de gairebé tothom sempre que hi posi temps i voluntat. El repte és tirar endavant dia rere dia, resistir, que el projecte tingui prou ganxo per arrossegat-te. A mi em faltava un material així. De manera que em vaig dedicar a altres projectes.

Entre aquests hi havia *All talk*, una comèdia per a la HBO on sortia Ben Stiller. Per què es va cancel·lar?

Em vaig deslligar del projecte i el canal de televisió el va retirar. Feia tres anys que escrivia guions i estàvem a punt de rodar quan em vaig adonar que no volia passar-me els pròxims anys dins d'un plató, tot el dia en reunions amb el director, el productor i els actors. No era el negoci ni la vida que m'atreien. Per a alguns companys és la feina somiada, res els pot fer més feliços, i ho entenc perquè pot arribar a ser molt divertit. No és el meu cas, necessi-

to una feina molt més independent i solitària.

Un viatge a Israel va ser determinant en la concepció de *Sóc aquí*, la seva nova novel·la.

De tant en tant em ve al cap una idea del no-res, sense motiu aparent. I aquest cop va adquirir la forma d'un terratrèmol al Pròxim Orient mentre era de viatge a Israel, on vaig poder visitar un laboratori de geofísica on fan simulacres de terratrèmols a tot el país. Nou de cada deu vegades aquestes "il·luminacions" no porten enlloc, però, per sorpresa meva, aquell cop va arrelar.

Amb tot, el cor del llibre és la fi d'un matrimoni i la repercussió en els fills. Presenta la manca de comunicació i els silencis com a factors d'erosió molt més letals que les baralles i les rutines.

La veritable tragèdia de la parella protagonista és que no hi ha grans guerres, desacords ni greuges acumulats... Parlem de dues persones bones i intel·ligents que s'estimen i, malgrat això, comencen a allunyar-se de manera subtil, imperceptible, gairebé invisible. S'han distanciat perquè no eren sincers i honestos amb si mateixos: havien deixat de compartir les preocupaci-

ons íntimes amb l'altre. Aquestes retencions inexplicables els porten fins a l'extrem de trobar-se junts al llit i no atrevir-se a estirar el braç per tocar-se, tot i que els dos ho desitgin.

S'escriuen tants drames ambientats en l'àmbit domèstic que em pregunto si hi havia cap clixé que volgués evitar a qualsevol preu.

Francament, estava tan sorprès d'escriure un llibre emmarcat en el món domèstic que no tenia cap altra preocupació que sortir-me'n. Les meves novel·les anteriors estaven molt condicionades per grans gestos, escenes d'impacte i un estil alambinat, però aquesta –tot i que els dobla l'extensió– és molt més tranquil·la.

No li feia por que la gent s'acostés a la novel·la atreta pel morbo de veure-hi reflectit el divorci de l'escriptora Nicole Krauss?

El cert és que no. Potser hi va contribuir el fet que els passatges relatius al divorci fossin escrits abans dels meus propis problemes conjugals. No hi cap correspondència entre els fets del llibre i els que van tenir lloc en la meua vida privada. Totes aquelles persones que conec a qui podria haver-los preocupat que

SCOTT CHASSEROT

EL REI DEL MAMBO

Nascut a Washington el 1977, Safran Foer va ser la nineta dels ulls de Joyce Carol Oates al taller d'escriptura que la novel·lista continua impartint a la Universitat de Princeton. Va ser rebut com un *wunderkind* -incloent-hi l'aterratge a la llista de la revista *Granta* de joves més talentosos- arran del seu debut, *Tot està il·luminat* (2002). Preguntat per si el fet que el reconeixement global li arribés als 25 anys li va resultar contraproduent, contesta: "No ho crec. Sempre m'he considerat l'escriptor més afortunat sobre la capa de la Terra. La pressió només me l'he posada jo. I dedico molt més temps a pensar que sóc un fàstic que no el rei del mambo". Tant el seu debut en la ficció com la seva segona novel·la, *Tan fuerte, tan cerca* (2005), van ser portades al cinema i van dividir la crítica: a grans trets, mentre alguns celebraven les seves piruetes formals i estructurals, d'altres van lamentar un excés de manierisme i de sentimentalisme.

Els premis, els diners, el seu matrimoni amb una autora també d'èxit -Nicole Krauss- i fets concrets com un intercanvi epistolar amb l'actriu Natalie Portman publicat a *The New York Times Magazine* i que molts van considerar pedant, l'han fet un blanc recurrent de crítiques dins els cercles literaris de Nova York. A *Comer animales* (2009) va documentar els motius que el van portar a fer-se vegetarià mentre investigava les esgarrifoses pràctiques a les granges que crien animals per ser consumits. Sense renunciar a un amplí ventall de personatges, situacions i temes, i encara que en certs moments el tornen a vèncer les ganes de ser enginyós, *Sóc aquí* marca un canvi de rumb. La pirotècnia verbal i les cabrioles temporals deixen pas als diàlegs i a un estudi més intimista dels protagonistes, alhora que modera els atacs de sucre.

hi hagués similituds amb la seva vida privada han llegit el llibre i no els ha incomodat en absolut.

Una de les preguntes centrals de la novel·la és què significa ser jueu i quins compromisos comporta. Ha trobat una resposta a nivell personal?

Buf... no sabria ni per on començar. *Sóc aquí* no és més que una petita aproximació personal al tema de com em fa sentir ser jueu, i només per a això he necessitat 600 pàgines i un munt de personatges i perspectives.

Quin pes te la religió en la seva vida?

En termes de regulació de la meua vida quotidiana, no sóc gens practicant. No sóc creient i no segueixo els rituals. Ara bé, m'interessen molt els estudis i la literatura jueus, les seves tradicions i elements culturals, i també desitjo que els meus fills tinguin coneixements sobre la matèria.

¿La possibilitat que el llibre pogués ofendre els fonamentalistes de tots dos bàndols li va passar pel cap?

No em preocupava i no m'he trobat amb cap incidència, la qual cosa suposo que no ha sigut positiu en termes promocionals [riu]. Sempre hi

“**LA VERITABLE TRAGÈDIA DE LA PARELLA PROTAGONISTA ÉS QUE NO HI HA GRANS GUERRES, DESACORDS NI GREUGES**”

haurà algú que se senti ofès per alguna cosa. No hi ha cap dubte que la novel·la és fortament política però també que pretén fer broma de tothom.

L'he sentit dir que per escriure aquesta novel·la va ser necessari que abans madurés molt a nivell personal.

Madurar vol dir apreciar les petites coses. La ment jove acostuma a pensar que, com més gran, millor. Amb el pas del temps he après a prestar atenció a les converses mantingudes mentre es renten els plats o que et cuidin quan tens la grip. D'alguna manera, aquest llibre és una celebració del que és petit, dels detalls de la vida familiar en comptes dels grans esdeveniments.

De quina manera l'edat l'ha fet més bon escriptor?

El fet d'anar millorant com a escriptor no em sembla l'objectiu final; això suggereix un magisteri en sentit vertical. Vull que la meua escriptura representi amb honestat i profunditat la persona que sóc en cada moment de la vida, que els llibres estiguin ben enfocats, en el sentit que siguin una bona fotografia que capti l'essència de qui era quan els vaig fer.

Quin és el seu gran repte com a professor d'escriptura creativa?

Aconseguir que els alumnes escriguin més enllà del curs. Hi ha tants incentius per deixar-ho de fer... No té sentit assegurar-te que seran capaçs d'escriure frases brillants si en tres anys, quan acabin les classes, ja han abaixat els braços.

Quina va ser la recompensa més gran d'escriure *Comer animales*, el seu assaig/llibre d'investigació sobre els horrors de la indústria càrnia, amb la defensa ètica del vegetarianisme que hi fa?

M'omple d'orgull que no hi hagi un sol acte literari en què participi en el qual no se m'acosti algú per dir-me que va deixar de menjar carn després de llegir el meu llibre.

Ha aplegat una comunitat de *hatters* a internet que sembla gaudir molt ficant-se amb vostè. Com s'ho explica?

No ho sé. No hi paro cap atenció: no tinc ni tan sols Facebook ni Twitter, i això no em fa perdre un minut de son. Vivim en un món de xarxes socials en què la gent necessita cridar l'atenció. De totes maneres, no deixa de resultar anecdòtic. Al soroll d'internet no cal donar-hi gens ni mica d'importància. ♦